

Hälsning till Föreningen Vildåsnan

Vid Årsmötet i Göteborg lördagen den 2 mars 2019,
från Sr Therése i Linköpings kloster.

Hälsning till Föreningen Vildåsnan

Vid Årsmötet i Göteborg lördagen den 2 mars 2019, från Sr Therése i Linköpings kloster.

Innan jag tackar *Förningen Vildåsnan* som tilldelat årets *Vegopris* till Linköpings kloster, vill jag först tacka den eller dem som nominerade Linköpings kloster till detta fina pris.

Inte visste jag att måltiderna här i klostret hade fått ”vingar”. Att vår glädje över den gröna, ”paradisiska” maten, spridit sig så långt som till en föreningsstyrelses sammanträdesrum. Beskedet om priset kom därför mycket överraskande och oväntat.

Linköpings kloster ligger, som framgår av namnet, i Linköping. Mitt i staden vid domkyrkans fot alldeles intill Ågatan med sina nattklubbar och restauranger. Klostret är en prästgård från 1700-talet med en lite trädgård. Mitt i trädgården står ett stort träd. Det är ett flera hundra år gammalt valnötsträd. Det sträcker sina grenar både upp mot himlen, in mot klostret och ut över trädgårdsplanket mot Ågatan.

I detta träd har några ekorrar sitt bo. De sitter nästan varje morgon, oavsett väder och årstid, på fönsterbrädan i klostrets kök och äter frukost; nötter och fröer, med mig. Ibland har det hänt att någon av dem kommit in i köket. Som på långfredagen för några år sedan.

Det full snöstorm ute och Kurre, som jag kallade honom, satt på fönsterbrädan och åt i motvind full av snö i pälsen. Jag hade inte hjärta att låta honom sitta där i kylan, så jag öppnade fönstret och in skuttade Kurre med full fart. Han välte omkull Kristusikonen i fönstret och halkade runt på golvet i köket med sina snöblöta tassar. En gäst i klostret, hoppade förskräckt upp på sin stol och undrade om jag nu inte låtit ekorrarna komma lite väl nära ändå? Det tyckte jag inte. Kurre hoppade ut i snöstormen igen med tydliga fotavtryck i köket.

I detta valnötsträd ”finns många rum”. Rum, inte bara för Kurre och hans familj utan även för småfåglarna. Också dem kommer till fönsterbrädan på morgonen. Ibland samtidigt som Kurre och jag är där. Det är fantastiskt att inta frukostgröten vid deras sida, en slags ”vidgad bordsgemenskap”, skulle man kunna säga. En form av klosterkommunitet med både människor och djur. Det låter nästan som en saga, men det är faktiskt helt sant. Den som besökt klostret, vet och kan själv berätta om det.

Närheten till djuren runt klostret har varit med och format livet här i klostret.

De växtbaserade måltiderna är ett av flera exempel på det. *Vad* vi äter, *vad* vi serverar klostrets gäster och *hur* vår livsmedelskonsumtion påverkar, både vår inre och yttre miljö, är levande frågor för oss.

Med inre miljö menar jag våra kroppar, organ, vårt psyke, men också våra sinnen, vår själ och ande. Det vi matar oss med, påverkar inte bara kroppen och dess organ, utan hela vår inre människa. Det är min fasta övertygelse.

Med yttre miljö menar jag klimatet, djuren och naturen. *Vad* vi äter påverkar inte bara oss själva, utan alla våra medskapelser. Det är också min fasta övertygelse.

Det ger oss både ansvar och möjligheter att ta ställning och välja det som står i livets tjänst.

Klostret strävar till exempel efter att laga närodlad och ekologisk mat. Det är inte alltid så lätt och det medför vissa begränsningar. Ett exempel på det är berättelsen om *vitlöken*.

I mataffären i kvarteret här finns fyra olika sorters vitlök. Tre av dem är ekologiska. Det är bra. Men hur påverkas ekologin av att dessa ekologiska vitlökar odlas i Kina och transporteras hit till Sverige? Hur ekologiskt är det egentligen i klimatkrisens tid att köpa en vitlök som transporteras över halva jordklotet? Varför säljs inte svensk ekologisk vitlök i våra mataffärer? Det är ju fullt möjligt att odla vitlök här. När jag frågade butikschefen det, svarade han att svensk ekologisk vitlök inte var aktuellt för deras butik, eftersom det skulle bli mycket dyrare för konsumenten.

Så vad skulle jag göra? Fortsätta köpa vitlök från Kina som tidigare? Eller skulle jag rent av välja att inte längre använda vitlök i klostrets måltider, som ett litet medvetet försök att värna om miljön? Det kan låta som en bagatell, men för mig som älskar vitlök, blev det en viktig fråga och det beslut jag landade i, innebar ett offer. Att avstå från något jag verkligen tyckte om till förmån för något större.

Detta är stora och komplexa frågor som inte alltid är självklara svara på. Kanske är det inte svaren som är det viktigaste, utan snarare att vi hjälper varandra att upptäcka att våra liv hör samman med livet runtomkring och att våra val får konsekvenser. Också ett så litet val som att välja, eller inte välja, en ekologisk vitlök från Kina.

Idag använder klostret i stort sätt enbart närodlade frukt och grönsaker. Det innebär att vi väljer bort mycket av det vi tidigare köpte; apelsiner, citroner, bananer och avokado för att bara nämna några. Måltiderna är idag mer präglade av råvaror som säsongen har att erbjuda här hemma.

Är målet då att helt sluta köpa importerad mat, kanske någon undrar? Svaret är nej. Målet är inte att vara oberoende och självtillräcklig. Vi behöver varandra. Målet är att bli mer medveten om *vad* vi äter, *varifrån* maten kommer och *hur* vår livsmedelskonsumtion påverkar både oss själva och miljön. Klostret använder så långt som möjligt gärna närodlad, men vi använder livsmedel som ris, nötter, fröer, kryddor, olja och vin från andra länder. Ölet däremot tar vi hem från ett lokalt bryggeri.

Ett annat exempel på hur närheten till djuren och naturen har påverkat klostrets liv är klostrets böner. Jag tänker på bordsbönen och aftonbönen.

Bordsbönen låter så här och den ber vi med öppna ögon:

Gud, du alla goda gåvors givare.
Tack för gåvorna på bordet.
För färgerna och formerna,
för dofterna, för smakerna.

Tack för skapelsens mångfald,
för tid och växande,
för alla som sått och skördat,
för alla händer och färdvägar.

Ära vare du som öppnar din hand,
och mättar allt levande med nåd.
Amen.

I klostrets aftonbön avslutas förbönsdelens såhär:

...

O Gud,
Vi överlämnar våra böner och varandra,
vår stad,
alla människor och djur
som bor och lever här,
i dina barmhärtiga händer.

...

Att be för djuren i staden har stärkt relationen till dem, omsorgen och intresset. Jag märkte hur jag genom bönen ville veta vilka djuren runt klostret var, veta mer om deras särarter. Det var som om mina ögon hade öppnats. Det var inte längre bara småfåglar i största allmänhet som bodde i valnötsträdet. De var sparvar, blåmesar och pilfinkar. Också ekorrarna började framträda på ett nytt sätt. De var inte längre bara ekorrar i grupp som lekte i valnötsträdet. Det var enskilda ekorrar, unika individer. Jag lade märke till att dem hade olika kroppsbyggnader, en del var kraftiga, andra späda. Dem hade olika "frisyrer" och personlig smak: Någon föredrog hasselnötter framför paranötter, medan en annan bara ville äta valnötter och inga hasselnötter alls.

Idag har varje ekorre här i klostret fått ett eget namn: Det är Kurre och Sture, han har grå mustasch. Det är Nicolas, Vilda och Jimmy. Han var tjock och väldigt glupsk och kom bara en enda gång.

”No man is an island”, skrev den brittiske poeten John Donne (1572-1631). Han menade att vi människor inte var isolerade öar, oberoende av varandra utan att vi hörde ihop. Som lemmar i en och samma kropp, för att använda en av bibelns kända bilder.

Jag menar att denna kropp och dess lemmar också är en bild som för samhörigheten mellan *alla* levande varelser; människor natur och djur.

Lyssna till texten om kroppen och lemmarna utifrån det perspektivet:

Ty liksom vi har en enda kropp
men många lemmar,
alla med olika uppgifter,
så utgör vi,
fast många,
en enda kropp i Kristus,
men var för sig är vi lemmar
som är till för varandra.
Rom 12:4-5

Vi är lemmar som är till för varandra; luften och floden, björken och grisen, kycklingen och ekorren, du och jag. Vi är delar, lemmar, i den kropp som är skapelsen.

Kroppen består inte av
en enda del utan av många.
Om foten säger:
”Jag är ingen hand, jag hör inte till kroppen”,
så hör den likafullt till kroppen.
Och ögat kan inte säga till handen:
”Jag behöver dig inte”.

Lider en kroppsdel,
så lider också alla de andra.
Blir en del hedrad,
så gläder sig också alla de andra.
1 Kor 12:14-15, 21, 26

Kroppen består inte bara av en enda del, lika lite som skapelsen består bara av människor, utan av många levande varelser. Om människan säger: Jag är inget djur, djurens liv angår mig inte, så är hon likafullt en del av samma skapelse som dem. Och människan kan inte säga till skogen: Jag behöver dig inte. Eller till den smältande polarisen; Jag bryr mig inte.

Lider en kroppsdel, så lider också alla de andra. Lider en del av skapelsen, så lider också alla vi andra. Ändå fortsätter vi så ofta att leva som om vi vore isolerade öar. Som om luften vore en främling och inte vår bror. Som om floden vore någon okänd och inte vår egen syster. Som om grisarnas liv inte angick oss, eller kycklingarnas ”gaskammare” vore en småsak. Så får det inte fortsätta.

Kyrkoläraren Hildegard av Bingen (1098-1179), en av den kristna trons stora inspirationskällor genom tiderna, känd som abbedissa, mystiker och författaren, vars avtryck gör intryck än i våra dagar, hon hade säkert velat vara med i *Föreningen Vildåsnan*. Detta utifrån hennes kärlek till Kristus. En kärlek som visade sig i hennes omsorg om djuren och naturen. I hennes kloster var det tabu att äta kött. I stället prisade hon de gröna växternas kraft. Maten i hennes kloster skulle vara medicin, förebygga hälsa och läka sjukdomar. Hon skrev: "Era livsmedel bör vara era läkemedel. Ta hand om kroppen så att själen trivs i den."

Själv säger jag: Ta hand om skapelsen så att alla levande varelser trivs i den!

Och jag tror Hildegard nickar och instämmer.

En annan inspirationskälla är den amerikanske författaren Elie Wiesel, (1928-2016), känd för trilogin *Natten, Gryningen, Dagen*. Det var han som myntade uttrycket: "Kärlekens motsats är inte hat utan likgiltighet".

Likgiltighet är en mycket farlig sjukdom. Den är rent av livshotande. Vad kan då bota den som insjuknat? Den myckna kunskapen? Nej. Dagligen hör vi alarmerande rapporter om smältande polarisar, global uppvärmning och extremvärme. Ändå fortsätter vi leva som om vi inte hade hört.

Vi har kännedom, kunskap, om djurindustrins baksidor, ändå fortsätter många att köpa billigt kött från slakterier där djur far illa. Detta visar att kunskap inte förändrar per automatik hur vi handlar, vad vi prioriterar och bryr oss om.

Det som förändrar våra attityder och sätt att leva, både mot oss själva och mot alla skapade varelser, är *förändrade hjärtan*. Dessa hjärtan, ur vilka livet själv utgår, som Ordspråksbokens författare så insiktsfullt skriver (Ord 4:23), kan vi inte själva hela, förändra eller nyskapa. Våra hjärtan är som leret på drejskivan, helt i Krukmakarens sårmärkta hand, (Jer. 18). Endast Kristus, den store läkaren, kan bota likgiltighetens dödliga sjuka, ta bort stenhjärtat i oss och ge oss ett nytt hjärta av kött, (Hes. 11:19).

"No man is an island" och ingen lem finns bara för sig själv. Ändå faller vi ofta för frestelsen att tro att det vi som enskilda personer gör för att värna djurens och naturens rättigheter, på det stora taget inte gör någon skillnad, att det vi gör inte spelar någon roll. Inget är mer fel än det.

För det är *droppen* som urholkar stenen och *en enda fjärils fladdrande vingslag* kan starta en process som i slutänden ger upphov till en storm på andra sidan jorden.

En enda människa kan göra mycket. *Två* kan göra mer och *tillsammans* kan vi sätta nya vindar i rörelse som gör skillnad och förändrar världen.

Tack *Förningen Vildåsnan* för den skillnad *ni* gör och har gjort genom ert uthålliga och angelägna arbete och ärende. Tack att ni tar ställning. Att ni inspirerar andra att mogna i sin efterföljelse till Kristus genom en större omsorg om djuren och medvetenhet om maten.

Tack för *Vegopriset*. För att ni uppmärksammar och synliggör andra "lemmar i kroppen", som delar ert engagemang. Tack för att ni i år valt att tilldela Linköpings kloster detta mycket fina pris och tack motiveringen som berörde mig djupt.

Jag vill dela *Vegopriset* med djuren som bor runt klostret, med ekorrarna och småfåglarna i valnötsträdet och med alla klostrets vänner och gäster. Det är tillsammans med dem som klostrets växtbaserade måltider och allt som ryms bakom dem, har vuxit fram.

Låt oss be att vårt lands kloster, kommuniteter och retreatmiljöer jämte våra församlingar, hem och egna hjärtan, får växa i kärlek till Guds alla skapade varelser och hitta uttryck som visar att vi hör ihop; människor, natur och djur, som lemmar i en och samma kropp.

Vid pennan, Therése Olsson, Linköpings kloster, torsdagen 28 februari 2019.

